

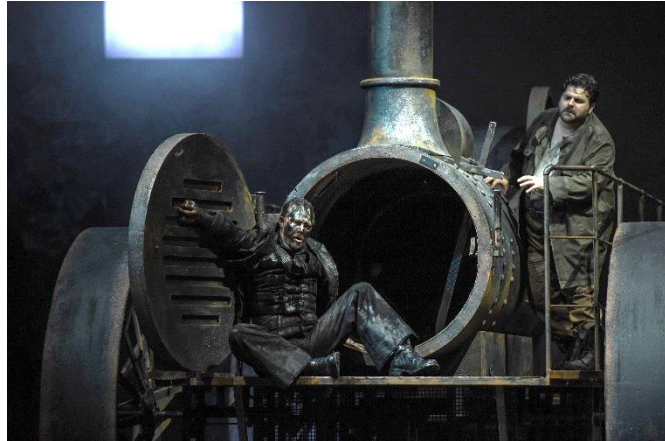
Rheinoper zet Ring voort met traditionele Siegfried

door Peter Franken

Altijd weer iets om naar uit te kijken: hoe zal de Riesenwurm Fafner op het toneel worden getoond. In Düsseldorf kwam er een enorme stoommachine het toneel op rijden waar Siegfried zijn zwaard in stak. De voorklep zwaaide open en de stervende Fafner kwam vervolgens uit de stoomketel gekropen.

Na het wrak van een Apache helikopter ook nu weer een groot technisch object op het toneel dat in relatie kon worden gebracht met de verhaallijn. Draken staan voor vuur, rook en een hoop lawaai, bijna net als stoommachines. Een aardige vondst.

Zo waren er nog wel meer in deze overigens vrij traditionele Siegfried-enscenering die regisseur Dieter Hilsdorf het publiek voorschotelde. Traditioneel in de zin dat het libretto vrij nauwkeurig werd gevolgd, ook op detailpunten en er geen sprake was van een ander concept dan door Wagner aangegeven. Mime als achterbakse manipulerend smid, Siegfried als opstandige jongeman die de wereld in wil trekken, vooral om van Mime af te zijn. Het toneel liet niet een echte smidse zien, hoewel er uiteindelijk wel wat eenvoudig smeedwerk werd verricht. Veeleer was het een Stiefbeen & Zoon leefomgeving met een paar kappersstoelen, een hoop ongeregeld en een videoscherm waarop Mime belangrijke momenten uit *Das Rheingold* en *Die Walküre* terug keek. 'Verfluchtes Licht' viel hier samen met een sterk oplichten van het videoscherm.

Michael Weinius maakte van Siegfried een echte Draufgänger zowel in zang als in spel. Weinius is goed tegen de problemen van de rol opgewassen, kwam ook mooi uit de verf in de lyrische passages waarin hij zijn leven overdenkt, geen vader, geen moeder, helemaal alleen. Maar met het verdelen van zijn krachten bleek hij wat moeite te hebben, de pauze na het tweede bedrijf kwam maar net op tijd en in de derde akte moest hij wel wat forceren.

De Mime van Cornel Frey was puntgaaf, hij zou goed op zijn plaats zijn in de nieuwe Bayreuther *Ring* die in 2020 van start zal gaan. De man heeft een perfecte stembeheersing waardoor hij kan schmieren,

schreeuwen en ook nog mooi zingen, bijna allemaal tegelijk. Zijn karakteruitbeelding was optimaal in de ontmoeting met Wotan, die overigens een hilarisch einde kreeg.

Wotan stelt zich in de eerste twee delen nooit voor, men weet wel wie hij is, de oppergod. Maar in Siegfried reist hij incognito als Wanderer en zodoende kan hij aanspraak maken op de gastvrijheid die 'dolende reizigers' vergund dient te zijn. Hilsdorf laat hem zich verplaatsen op een fiets, een vooroorlogs model van het merk Wanderer.¹

Als bagage heeft hij een plastic zak bij zich met daarin een fles wijn, twee bekers en een stokbrood. Verder nog een krant zodat hij al lezend de indruk kan wekken niet op zijn omgeving te letten.

¹ De Saksische fietsenfabriek Wanderer (vgl. Rover) maakte ook motorfietsen en auto's. In 1932 ging de gemotoriseerde divisie samen met DKW, Audi en Horch op in het conglomeraat Auto Union. Na de oorlog werden de fabrieksinstallaties verscheept naar de Sovjet Unie als 'herstelgoederen'.

Als Mime het antwoord op de derde vraag schuldig moet blijven, pakt hij snel een fietspomp en begint als een bezetene Wotans banden op te blazen, als om het goed te maken. Het was een komisch moment dat tegelijkertijd Mimes positie van de gedoodverfde schlemiel prachtig wist te benadrukken.

Net als in de voorgaande delen kon Simon Neal mij volledig overtuigen als Wotan. Hij zette een imposante oppergod neer die, ook al is hij afgeleden tot het niveau van een rondfietsende zwerver, zich nog steeds gedraagt alsof hij alle macht heeft. Met name is dat duidelijk in zijn confrontatie met Siegfried, een kantelmoment in de *Ring*. Siegfried is de nieuwe man waarvoor het oude moet wijken, en de toeschouwer weet dat en is geneigd zijn kant te kiezen.

Maar de afgedankte heerser verzet zich tegen wil en dank voor een laatste maal, ook al is hij feitelijk gebaat bij de gang van zaken. Het is een combinatie van factoren, het gebrek aan respect van zo'n snotneus, angst voor een onbekende toekomst, misschien ook wel jaloezie vanwege zijn Wunschmaid

Brünnhilde die op het punt staat het lot te ondergaan dat hij voor haar heeft bestemd. Eigenlijk kan hij maar beter sterven nu, ware het niet dat goden onsterfelijk zijn. Ik moest denken aan een uitspraak over dictators: 'The only certificate that is of any use for a deposed dictator, is a death certificate'.

Net als dat Robert Carsen vroeger overal stoelen op het toneel zette, werkt Hilsdorf graag met een keukentafel. Zo ook hier als we plotseling bij Neidhöhle een tafel met een paar stoelen aantreffen waaraan Alberich zijn onderonsje heeft met Wotan die net aan komt fietsen. Uiteraard met wijn en stokbrood, alleen een bos uien ontbreekt aan dit clichébeeld.

Martin Winkler was niet de beste man van het veld, teveel over acterend en met een wat gorgelend stemgeluid. Het zal zijn avond wel niet geweest zijn, we wachten maar af hoe hij zich in *Götterdämmerung* als Alberich zal presenteren. De scène van de twee rivaliserende Nibelungen werd desondanks mooi uitgespeeld, vooral door de inbreng van Frey als Mime.

Geleid door een onzichtbare Waldvogel ging Siegfried vervolgens op weg naar Brünnhildes rots, of in dit geval wrak van een de Apache helikopter waarin ze door Wotan te slapen was gelegd. En op weg daarheen werd hij lastig gevallen door een oude man op een fiets, het zal ook eens niet. Maar zijn zwaard breekt de speer waarna Wotan het veld ruimt, für immer.

Voordat het zover was, kwam uiteraard eerst nog oermoeder Erda in beeld, vertolkt door oudgediende bij de Rheinoper Renée Morloc. De kleine rol van Erda gaat haar nog goed af, Fricka kostte net iets teveel moeite. Hilsdorf laat Erda halfslapend in een stoel aan de zijkant van het toneel zitten en daar laat Wotan haar ook achter na zijn vruchteloze ontmoeting met de moeder van zijn Wunschmaid. Pas tegen de tijd dat Brünnhilde toegeeft aan Siegfrieds avances en er iets staat te gebeuren tussen die twee, ruimt ze het veld. Moeder wil niet overal bij zijn, ook al is ze helderziende.

Ook Linda Watson is een oudgediende in Düsseldorf. In 1995 hoorde ik haar voor het eerst als Gutrune en spoedig daarna begon ze de rollen voor dramatische sopraan te delen met Gabriele Schnaut. In 2006 zette Watson een voortreffelijk Brünnhilde neer in Amsterdam maar inmiddels zijn we twaalf jaar verder en dat is te horen. Het relatief korte optreden van Brünnhilde wil niet zeggen dat het ook het gemakkelijkste is van de drie, zeker niet. Watson deed haar uiterste best, zong zeer fraaie passages en maakte over het geheel beslist een goede indruk. Die echter grotendeels weer teniet werd

gedaan door het vrij pijnlijk missen van haar drie topnoten, waar ze bijna een volle toon onder bleef. Beter een octaaf lager zingen.

De kleinere rollen van Fafner en Waldvogel waren met respectievelijk Thorsten Grümbel en Elena Sancho Pereg adequaat bezet. Wie wil horen wat deze Elena werkelijk kan moet haar Zerbinetta maar eens gaan beluisteren.

Door de Duitse boventitels mee te lezen kon goed worden vastgesteld in hoeverre de zangers tekst vast waren. Het resultaat mocht er zijn, bijna geen fout werd gemaakt, de verstaanbaarheid was uitstekend, ook bij een Engelsman als Simon Neal.

De Düsseldorfer Symphoniker speelden deze keer uitstekend, veel beter dan bij *Die Walküre* als mijn herinnering me niet bedriegt. Axel Kober hield de zaak goed in de hand waardoor de balans tussen zangers en orkest steeds goed verzorgd was. Helaas liet hij bij aanvang van de derde akte de teugels wat vieren, logisch natuurlijk want dat is een moment dat het orkest eens fijn kan uitpakken, maar de kennelijk toch wat vermoeide Simon Neal had moeite om in dit geweld vocaal overeind te blijven. Dat Kober daarin niet mee wenste te gaan deed toch weer een klein beetje afbreuk aan mijn waardering.

Dat Hilsdorf zijn *Walküre* encensering uit Essen vrijwel zonder wijziging – alleen die helikopter is nieuw – heeft geïncorporeerd in zijn eerste complete *Ring*, leek aanvankelijk een zwaktebod. Maar aan de andere kant, als je overtuigd bent van de kracht van een idee, waarom dan met iets nieuws komen. In Essen zijn ze er minder blij mee, aangezien deze *Walküre* daar voorlopig nog wel op het repertoire zal blijven staan. Sterker nog, op zaterdag 30 juni en zondag 8 augustus staat het werk op het

programma in de Aalto Opera met onze oud stipendiate Deirdre Angenent als Sieglinde. De voorlopige conclusie is dat Hilsdorf een *Ring* heeft gesmeed met de theatrale middelen waarmee hij vertrouwd is, zonder vreemde sprongen, eigenlijk langs een veilig pad. Waar mogelijk wordt de handeling klein gehouden, het Kammerstück effect en ook waar geen Kammer in zicht is, treffen we wel weer een keukentafel om het klein en intiem te houden. Deze *Ring* is niet opzienbarend maar alleszins degelijk en een prettige en toch wel lang uitgebleven vervanging van de versleten Horres encensering.

In november van dit jaar reist ons genootschap naar *Götterdämmerung* om het slot van Hilsdorfs *Ring* mee te maken.